

The logo for 'slo' is displayed in a white, lowercase, sans-serif font against a dark blue background.

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Wat is TOS?

*Een profielschets en een toelichting op de
maatwerk aanpassingen van SLO*

Hanneke van der Meer

1

A decorative horizontal bar at the top of the slide, featuring a dark blue background with several geometric shapes in orange and light blue.

TOS in het kort

*"TOS is de meest voorkomende ontwikkelingsstoornis, met
in de praktijk ongeveer twee leerlingen per schoolklas.
Desondanks is TOS nog relatief onbekend."*

The logo for 'slo' is displayed in a dark blue, lowercase, sans-serif font on a white background.

2

TOS in het kort

- 7% van de leerlingen → 2 per schoolklas
- Meest voorkomende ontwikkelingsstoornis
- Problemen met taal in de hersenen
- Geen gehoorprobleem, fysiek probleem, emotioneel probleem, etc.
- Heterogeen
- Met name problemen op woordniveau
  - Morfologie
- Soms nog ESM genoemd
- Komt vaak samen voor met een andere stoornis, vaker dan verwacht

3

Oorzaken

Genen

- Jongens hebben vaker TOS dan meisjes
- Tweelingen hebben vaak allebei TOS
- Hoge erfelijkheidsgraad

Hersenen

- Hersenopbouw
- Hersenactiviteit
- Hersenvermogen

Omgeving

- Lage sociaaleconomische status
- Factoren rondom de bevalling
- Andere factoren

"Ondanks veelvuldig onderzoek is niet duidelijk bepaald wat precies de oorzaak van een taalontwikkelingsstoornis is."

4

Gevolgen

Communicatie

- Slechte uitspraak
- Moeite met abstract denken
- Terugtrekgedrag of agressief gedrag

Leervermogen

- Leren gaat vaak d.m.v. taal
- Minder concentratie en aandacht
- Minder goede scores
- Hogere drop-out rate

Gedrag

- Gedragsproblemen
- Hoger risico op pesten
- Teruggetrokken en eenzaam

"Onderzoek laat zien dat TOS ook invloed heeft op de algemene ontwikkeling van een leerling."

5

Signaleren

De leerling:

- heeft moeite met het begrijpen van anderen, en met zichzelf begrijpelijk maken;
- praat niet of weinig;
- kent weinig woorden;
- kan moeilijk op woorden komen;
- is moeilijk te verstaan;
- heeft moeite met talige instructie, en kan talige opdrachten niet goed uitvoeren;
- heeft moeite met het vertellen van verhalen;
- maakt korte zinnen met veel fouten;
- neemt geen deel aan klassengesprekken;
- zegt vaak: 'weet ik niet', omdat snel antwoorden moeilijk is;
- lijkt slecht te luisteren;
- wordt snel boos, en komt sneller in conflict met anderen;
- heeft weinig zelfvertrouwen;
- heeft moeite met sociale contacten.

6

Diagnosticeren

Er wordt gekeken naar:

- Achterstand in de taalverwerving;
- Mate van communicatieve redzaamheid;
- Functioneren thuis en op school.

- Verschillende meetinstrumenten (taaltests, observatie, klinisch oordeel)
- IQ hoeft niet meer lager te zijn dan 85

"Een hulpvraag met betrekking tot taal, communicatie en communicatieve redzaamheid kan genoeg zijn om van TOS te spreken."

slo

7

Taalkenmerken: basisschoolleerlingen onderbouw

- Slechte verstaanbaarheid
- Woordvindingsproblemen
- Eenvoudige en incorrecte zinnen
- Moeite met werkwoorden
- Incomplete zinnen
- Grammaticale fouten
- Kleine woordenschat
- Moeite met communiceren via taal
- Verminderde vertelvaardigheden
- Conversaties verlopen niet natuurlijk
- Leesproblemen

"Het is belangrijk te onthouden dat niet alle leerlingen met TOS dezelfde problematiek hebben."

slo

8

Taalkenmerken: basisschoolleerlingen bovenbouw

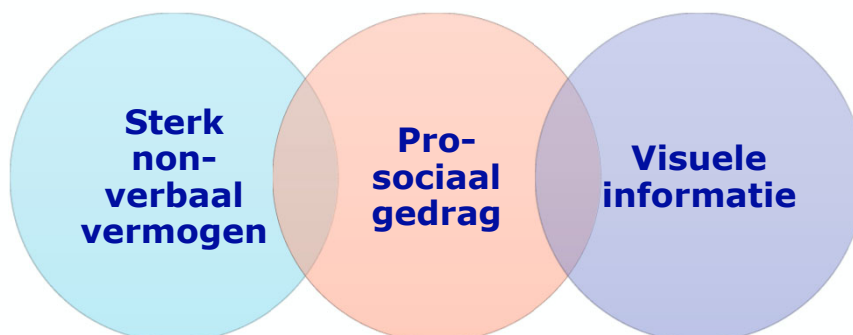
- Minder complexe zinnen
- Incomplete zinnen
- Grammaticale fouten (verbuigingen/vervoegingen)
- Kleinere en minder goed ontwikkelde woordenschat
- Woordvindingsproblemen
- Versprekingen
- Het te letterlijk nemen van taal
- Moeite met conversaties
- Verminderde vertelvaardigheden
- Moeite met het omgaan met taal

"Het is belangrijk te onthouden dat niet alle leerlingen met TOS dezelfde problematiek hebben."

slo

9

Sterke kanten van leerlingen met TOS

slo

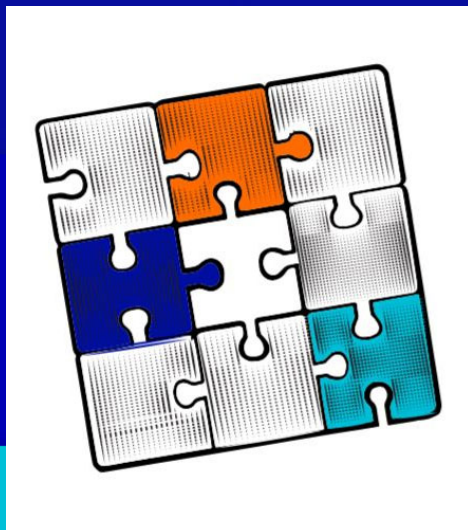
10

TOS en meertaligheid

Onderdiagnose ↔ Overdiagnose

slo

11

Maatwerk aanpassingen

Concrete suggesties op het gebied van taal- en leesonderwijs

Taalonderwijs op maat voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

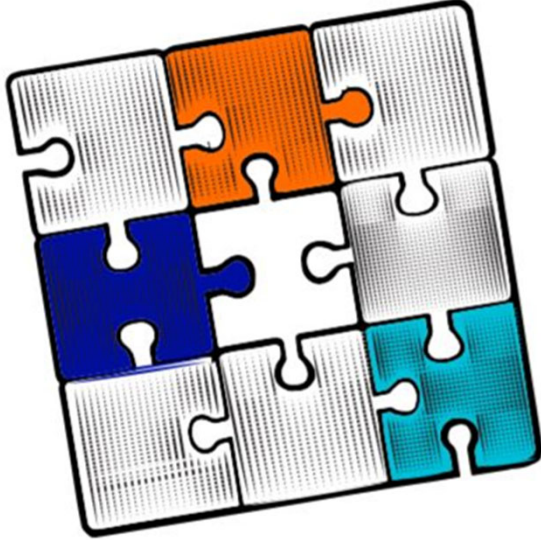
Uitgewerkt voor TOS, dyslexie, ADHD, ASS, auditieve beperkingen, visuele beperkingen en lagere cognitie

- Gesprekken & spreken
- Lezen
- Luisteren
- Schrijven (inclusief spelling)

slo

12

Zorg voor visuele ondersteuning en foto's om aandacht langer te kunnen richten.	☐
Maak waar mogelijk gebruik van ondersteunende gebaren en stappenplannen voor instructie om (zwak) auditief geheugen en (zwakke) taalvaardigheid te ondersteunen.	☐
Bied illustraties of filmpje bij voorgelezen verhalen.	☐
Geef een verhaalschema (wie, wat, waar).	☐
Gebruik sleutelwoorden en -begrippen.	☐
Maak gebruik van een argumentatieschema.	☐
<i>aanvullende aanpassingen: ...</i>	

13

BEDANKT!

Linkjes:

Profielschets:
<https://www.slo.nl/thema/meer/passende>

(Huidige) maatwerk aanpassingen:
<https://www.slo.nl/thema/meer/passende/po/taal>

Nieuwe website over TOS:
https://www.linkedin.com/posts/aurisgroep_nieuwewebsite-taalontwikkelingsstoornis-tos-activity-6877584599220801537-DPeU

h.vandermeer@slo.nl

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

14